

„DAT SPEELGOED? . . . . NEEMT WEG!”

KONING KAREL I, STREVENDE NAAR ONbeperkte macht in regeeringszaken, en de kerkelijke gebruiken in dier voege wenschend te regelen, dat ze meer geleken op die der Roomsche kerk, — en het Parlement, grootendeels bestaande uit Presbyterianen en Puriteinen, staan in 1642 en daarna als twee vijandige machten tegenover elkaar.

Presbyterianen en Puriteinen belijden beiden het Protestantisme volgens de leer van Calvijn. De eersten, die het talrijkst zijn, willen de Angliaansche kerk met haar bisschoppen en Roomsche kerkgebruiken afschaffen, en haar vervangen door een Staatskerk naar hun inzichten, gelijk in Schotland reeds bestond. Zij willen geen vrijheid toestaan aan andere gezindten.

De Puriteinen treden op voor burgerlijke en godsdienstige vrijheid van *alle* Protestanten, en willen van een dwingende Staatskerk niets weten.

Koning en Parlement, beiden wapenen zich, en de burgeroorlog breekt uit. In het eerst is het voordeel aan de zijde der koningsgezinden of Cavaliers. Geen wonder: het koninklijk leger bestaat voor een deel uit kloeke, stoutmoedige edellieden met hun pachters, bedreven in het schermen en rijden, vertrouwd met de behandeling der vuurwapenen. En het parlamentsleger bestaat uit saamgeraapte huurlingen. Het beste regiment wordt door Cromwell een hoop afgedankte bedienden en lakeien genoemd. „Uw soldaten,” zegt hij tot zijn partij, „zijn koffiehuis knechts, oude versleten bedienden. Wij moeten mannen hebben, strijdend in de vreeze Gods.”

En hij, Cromwell, vormt uit zijn geloofsgenooten een leger, dat niet speelde, niet dronk, niet vloekte, en waarin godsdienst oefeningen waren aan de orde van den dag. Met gebed en psalmgezang stortten zij zich in den strijd, zij vertrouwden op God en de rechtvaardigheid hunner zaak, en waren onverwinnelijk. Geducht is hun kracht. Bij Marstonmoor (1644) slaat het leger den koning. In 1645, bij Naseby, wordt het lot des konings beslist. De Cavaliers zijn dapper, maar zonder tucht. Zij geven zich over aan een leven vol uitpattingen, zij wisselen het vechten af met spel en drinkgelag. De Rondkoppen — zoo worden Cromwells soldaten gescholden naar het eigenaardig kort geknipte hoofdhaar — munten uit in Godsvrucht en krijgslust. Met den strijdkreet: „De Heere met ons!” werpen zij zich op den vijand, en de zege is hun!

En in het bericht van den slag schrijft Cromwell: „Dit is de hand Gods! Hem alleen de eer!”

Jaren van strijd volgen. Karel, tenslotte, vlucht naar Schotland, wordt uitgeleverd, is weldra de gevangene van het Parlement, en eindigt zijn leven op het schavot.

Engeland, nu republiek geworden, wordt geregeerd door het Parlement en den Staatsraad.

Het Parlement . . . door het volk het *Rompparlement* genoemd. Een romp . . . een lichaam zonder hoofd.

Alle partijen beschouwen dit lichaam zonder hoofd met gelijke minachting. De Royalisten beschuldigen het van koningsmoord. De Presbyterianen verwijten het de vroegere uitdrijving van zijn geloofsgenooten. De Independenten, de krachtige Puriteinen, verachten het, omdat zijn leden, in hun oog, karakterloos en omkoopbaar zijn. En dit laatste niet geheel ten onrechte.

Neen, zóó gaat het niet langer. De mannen van Cromwell — ze hebben hun leven op het slagveld niet gewaagd, om *dus* te worden geregeerd. Zij wenschen, dat de Wet Gods, waaraan Hij door middel van het leger de overwinning gegeven heeft, zal zijn de grondslag van de wetten des lands!

„Goed,” zegt het Rompparlement, „verandering zal er komen.”

Er zal een ander Parlement gekozen worden! En romp-leden gaan beraadslagen over een nieuwe kieswet.

Cromwell en zijn officieren zien in groote spanning toe.

Een nieuwe kieswet. Een vrij kiesrecht voor alle Engelschen . . . . Maar de koningsgezinden, wel tot zwijgen gebracht, maar niet verdelgd, overtreffen ons, Independenten, misschien in aantal. En de groote meerderheid van het Engelsche volk, altijd onverschillig voor onze heilige zaak, — hoe zal die kiezen? In *getal* overtreffen zij ons, die de meerderheid zijn, niet door aantal, maar door invloed en kracht . . .

Die kieswet zal *niet* worden aangenomen.

En het Rompparlement, — het heeft nu gepraat en geknoeid, — weg er mee.

't Is 20 April 1653.

Het Rompparlement zal dien dag de nieuwe kieswet aannemen.

Cromwell laat de toegangen van het parlamentsgebouw en de voorzalen door troepen bezetten. Hierop verschijnt hij in de vergadering en zet zich op zijn gewone plaats.

De debatten over de ontbinding en de nieuwe kieswet zijn afgeloopen. De voorzitter staat op om haar in rondvraag te brengen. Dan neemt Cromwell het woord.

In den beginne prijst hij het Parlement en zijn leden. Hij roemt hun ijver en hun zorg voor het algemeen welzijn. Maar langzamerhand verandert hij van toon. Hij wordt heftig en hartstochtelijk. Hij verwijt den leden hun hebzucht, hun traagheid van handelen, hun zelfzucht, hun minachting voor recht en billijkheid. „Gij hebt geen hart voor het gemeenebest, uw bedoeling was, u in het bezit der macht te bevestigen. Maar uw tijd is gekomen. De Heere is met u gereed. Hij heeft tot bereiking van Zijn doel werktuigen gekozen Zijner waardig. De Heere heeft mij bij de hand genomen, en mij bevolen dit te doen.”

Vane, Wentworth en Martyn, drie der leden, staan op om hem te antwoorden. Maar Cromwell laat hen niet aan het woord komen. „Gij denkt misschien,” zegt hij, „dat dit geen parlementaire taal is? Ik weet het, maar verwacht geen andere taal van mij!”

Eindelijk gelukt het Wentworth, zich gehoor te verschaffen. Zulke onbetamelijke taal heeft hij nog nooit hooren voeren tegen leden van het parlement. En dat hun *dienaar* nu zoo spreekt! hun *dienaar*, wien ze zulk een onbepaald vertrouwen geschonken hebben, de man, voor wien ze zooveel hebben gedaan, en dien ze gemaakt hebben tot wat hij thans is!

Nu zet Cromwell den hoed op, springt van zijn plaats en in het midden der zaal en roept: „Wacht, nu is het genoeg! Ik zal aan uw gebabbel een eind maken! — Roep hen binnen!” zegt hij, zich keerend tot zijn vriend Harrison . . . en open gaat de deur, en binnen treden een twintigtal gewapende musketiers.

„Gij zijt geen Parlement!” roept Cromwell. „Weg! maakt plaats voor eerlijker lieden!”

Hij loopt de zaal op en neer, stampet met den voet, deelt zijn bevelen uit.

Naar een schilderij van Benjamin West

☒ „Haal hem naar beneden!” zegt hij tot Harrison, op den voorzitter Lenthall wijzend, die nog altijd op zijn stoel zit. Harrison gelast dezen, zijn zetel te verlaten. Lenthall weigert. Harrison grijpt hem bij zijn toga, en dan verlaat hij zijn plaats. Nog anderen worden van hun plaats getrokken. En temidden der algemeene verwarring scheldt Cromwell de vertrekende leden. „Er zijn dronkaards onder u, en echtbrekers!” En tot Martyn: „Mag een echtbreker hier zitten en regeeren?”

Hij treedt op de tafel toe, waarop de schepter ligt, dien men uitdraagt voor den Voorzitter van het Huis. — De schepter, symbool van macht en waardigheid. „Wat zullen wij met dit speelgoed doen? Neemt het weg.”

Zoo zegt Cromwell.

Speelgoed... zoo niet erger... dat was het symbool geworden in de handen dezer leiders. Vorm... en niet meer dan vorm. Weg met alle ledige vormen — weg met alle holle woorden, en ijdel geklap.

Van nu voortaan zal Engeland geregeerd worden door Cromwell en zijn mannen, die zullen zijn vol ernst. Ook zonder gouden schepter zal in hen zijn: macht. In hun woord zal zijn de kracht hunner diepe overtuiging. De Wet huns Gods — die zullen zij maken tot grondslag van de wetten huns lands. — Bij zooveel ernst — geen ledige vorm, geen ijdel geklap, geen speelgoed, ook al ware het van goud gesmeed en met de schoonste edelsteenen versierd.

Dat speelgoed... Neemt het weg! ☒

Of het groote plan gelukken zal?

Of het koninkrijk Gods komen zal op die wijze, als Cromwell en zijn stoere Puriteinen het zich voorstellen?

☒ K. T. B.

DE BOER EN JANMAAT *) ☒

Gesproken voor de radio te Hilversum 28 April 1926

VER WEG, IN HET ZONNIGE ZUID-AFRIKA zat een Hollandsche Boer, wiens voorvaderen in Haarlem hadden gewoond, op de stoep van zijn huis.

Het was nog vroeg in den morgen; de Bijbel lag voor hem opgeslagen, en hij las.

„Ik zal Rahab en Babel vermelden,” zoo las hij: „onder degenen, die Mij kennen; ziet, de Filistijn en de Tyriër met den Moor, deze is daar geboren.”

Peinzend sloeg hij den Bijbel dicht, terwijl zijn blik ging over het wijde grasveld, dat zijn erf omringde.

O, het was een heerlijkheid! Er waren zware plasregens neergevallen den vorigen nacht, en de regendruppels fonkelden in den uchtendgloed als diamanten aan de grassprietjes. Bont gewiekte vogels scheerden er over heen, en het zomerwindje bewoog die onmetelijke zee van gras. Het was als de zachte deining der zee op een liefelijken zomermorgen.

Een ossenwagen stommelde voorbij, met acht juk ossen bespannen. Thomas, de Kafferdrijver, liep er naast; hij had een bril op, omdat zulks geleerd stond, en al was de bril zonder glazen, dat hinderde Thomas niet. Hij

*) Enkele dagen vóór zijn ziekte, zond Penning ons dit verhaal met de vraag of wij het in ons Blad wilden opnemen. Zeer gaarne voldoen we thans aan dit verzoek, het laatste, dat we van onzen medewerker ontvingen. We zijn er van overtuigd, dat het vooral nu aller belangstelling zal hebben. Red.

klapte met de lange zweep, dat het zoo'n aard had, en langzaam, langzaam stommelde de wagen, zwaar met zakken maïs beladen, voorbij, om achter gindschen heuvelrug te verdwijnen. En het zou nu stil, doodstil zijn geweest op het eindeloze Hoogveld, indien het gebrul van den bergstroom niet werd gehoord.

De stroom scheen te brullen van toorn, van woede en van kracht.

De boer was opgestaan en luisterde naar dat gebrul. Gisteren was die bergstroom een smalle beek geweest, diep weg gezonken tusschen haar rotsachtige oevers. Maar de plasregens en de wolkbreuk boven de bergen hadden de beek herschapen in een breed, bruisend stroom, die oploede in zijn bedding.

„Môre, baas!” riep een stem. Wij begroeten elkander met: „Goeden morgen!” In Zuid-Afrika zegt men „Môre” tot elkander.

En de baas beantwoordde den groet.

„Môre, Janmaat!” zei hij; „heb jij den schimmel meegebracht?”

Janmaat was een Kaffer. Hij had kriphaar op het hoofd, en zijn huid was diep bruin, op het zwarte af. Hij was reeds vele jaren aan deze boerenplaats verbonden, en des Zondags, als de boer een hoofdstuk voorlas uit den Kaapschen Kinderbijbel, dan mocht Janmaat op de onderste trede zitten van de trap van bazaltsteenen, die naar de stoep leidde, waar de Boer voorlas. Er waren zes treden, en op de onderste trede zat dan Janmaat.

Hoe waren zijn oogen dan op den voorlezer gericht! Hij had den ouden, uitgerafelden hoed dan in zijn handen, en zijn gelaat, zijn gebaren verrieden diep ontzag en heiligen eerbied. Hij scheen de woorden in te drinken, zooals de dorstige aarde den vorigen nacht de verkwikkende regendruppels had ingedronken.

Vele malen had hij iets te vragen, maar hij dorst het den baas, die zulke strenge oogen had, niet te vragen, en daarom vroeg hij 't dan aan Nêlie, het eenig dochtertje en het eenig kind van den Boer.

„Ik heb geen witte huid,” zei hij een keer tot het meisje, „hindert dat niet voor den Heere Jezus?”

Nêlie was nog maar zes jaar, en zij zat met die vraag. Zij wist reeds, dat er in den Bijbel staat: „God wil, dat alle menschen zalig worden,” maar de Boeren noemen de Kaffers schepsels. Daarom verwarde haar die vraag, en wendde zij zich tot haar vader.

De boer had even geglimlacht om die vraag.

„'t Zijn menschen,” zeide hij, „maar er moet in deze bedeeing een scherpe grenslijn blijven tusschen blank en zwart. In de eeuwigheid is 't anders: dan vallen de scheidsmuren weg. O zeker, Nêlie — Janmaat is ook een mensch!”

Nêlie was zielsverheugd, toen zij die goede boodschap aan Janmaat kon overbrengen, en zijn blijdschap was nog grooter. Hij bewoonde een hut van stroo op het achtererf van den Boer; hij holde er heen, en zich op de knieën werpend, riep hij met een ontroerd gemoed: „Veel dankie, Heere Jezus, veel dankie, dat U ou-Janmaat niet verstoot!”

Maar dezen morgen, toen hij den schimmel bracht voor den Boer, stormde het in zijn ziel. Gisteravond was 't gebeurd — gisteravond. Hij had de kudde schapen stalwaarts gedreven, en een viertal werden er vermist.

„Baas!” zei hij, „daar worden vier schapen vermist.”

De Boer was driftig van aard.

„Dan heb jij zeker onder een mimosastruik liggen slapen?” riep hij toornig.

„Nee baas!” was het antwoord, „Ou-Janmaat heeft